

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, П. пов. Конто почт. шадн. 143322. Адреса для телеграм: «Діло», Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописи не звертається.	ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в крам 450 зол. За границею: В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 750 ал., Німеччині 750 ал., Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-Словаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Боснії 750 ал., Австрії 750 ал. — Зміна адреси 1 зол.	Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИКРИНКА 20 сот.
--	--	--

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ ВІДПАСЬ СВІЙ ГОЛОС НА ЛИСТУ 18

На капталістичний шлях.

Львів, 11. лютого 1928.

В третій декаді січня ц. р. відбулася в Москві всесоюзна нарада робітників державного золотого промислу. Ця нарада є яскравим показником того, як комуністи, зазнаючи чимраз-то нових поразок від системи націоналізації всього промислу, переходять одверто і без ніяких скрупулів на шляхи капіталістичного господарювання в деяких ділянках промислу. Заступник народнього комісара фінансів СРСР заявив на нараді ось що: «ми є краєм, який мусить виконувати свої довжні зобов'язання з нечайною точністю, а тому немінуче для нас мати означені резерви в грошах — у золоті».

Комуністи розчарувалися вже цілковито у заходах біля добуття кредитів закордоном, розчарувалися і в реальності внутрішніх позичок, в ще більше в набутті ошадностей при допомозі експлоатації в усіх ділянках свого державного життя і намісць зневірившись у можливість андобуття потрібного капіталу з власних податників при допомозі високого їх оподатковування. Наслідком того дійшли вони в пошукуванні за джерелами гроша до того, що необхідно звязатися основним справою добування золота на золотих тересах Сибіру. В тій цілі відбулась і згадана нарада.

Справою видобування і вишукування золота на золотодобувних тересах СРСР займається там державне акційне т-во „Союззолото“. Голова того т-ва заявив на нараді: „нашим завданням є відновити в найбільш чинних двох-трьох літах скільки-небудь пошукувачів золота, занятих на допитливих тересах до воєнного рівня“. А треба знати, що перед війною працювало в перській Росії в золотодобувному промислі 68 тисяч людей, а в 1927—28 р. лише неповних 20 тисяч. Бачучи ці нимвнішні цифри легко буде зрозуміти, чому теперішній виріб золота виносить у СРСР зазедви 47 відсотків передвоєнного. Давши гідне підкреслення в тій ділянці більшовицького промислу ще й те, що 70 відсотків усієї теперішньої продукції золота в СРСР проходить через руки тзв. приватників, отже приватних підприємців. Спілка чи трест „Союззолото“ дає тепер тільки 15 відсотків усього золотого промислу.

Не зважаючи на те, названий уже голова т-ва чи тресту „Союззолото“ висказав на нараді погляд, що „добування золота може досягнути передвоєнного рівня тільки тоді, коли приватні золотодобувачі дістануть гарантію на збільшення їх виробництва“ від того промислу, бо тільки тоді можна осигнати таку неосигнену в тій незвичайно важкій і трудній главі промислу приватну ініціативу, без якої належно поставити добування золота не вдасться.

Відомий „спец“ і заявив, що „Союззолото“ намітило вже цілу низку заходів, щоб це збільшення приватної ініціативи осигнати. До них належить: виконувати підготовчих праць до пошукування золота на визначених тересах на разхунок підприємства, тобто держави, підлягові умовини оборудування для пошукувачів і доставка інвентаря, кредитування пошукувачів товарами по дешевих цінах і поправа культурно-побутових умовин важкої праці. Треба знати, що золотодобувні терени положені в глухій тайзі частю у віддалі кількох тисяч кілометрів від залізничі. Тому не дивно, що численні учасники наради хоч і погодилися з головою „Союззолото“ та його пропозиціями то всеж висказали думку, що на такі умовини нові пошукувачі золота не зголосять і тому треба робити все можливе, щоб затримати при праці дотеперішніх старих, що знеохочені більшовицькою дійсністю, покидають усе. Вони й мають поважні причини до того, коли зваяжти, що досі було так, що пошукувачів, які відкрили багаті в золото

діляниці забирали комуністи з них і давали їм нові, зовсім без золота. На цій нараді виявилася ще одна нестача золотого промислу, а саме нестача на золотодобувних тересах достаточного числа фахових техніків. Чому? Тому, бо їм платили в тих відлюдних тайгах зазедви по 120 карб. місячно. В результаті цієї знаменної наради фінансові керівники СРСР, що привнесені вганяти тепер аж до тайгах за „золотом добичею“ рішено вступити на капіталістичні чи там буржуазні шляхи розбудови та розвитку золотого промислу. Наркомфін рішив згідно з вимогами наради притягнути до золотого промислу приватну ініціативу та забезпечити приватникам необхідну допомогу капіталом із засобів більшовицького державного скарбу. Ось так то само життя розбиває цілковито комуністичні теорії на порох та привнесло комуністів для направи своїх фінансів і в ім'я добуття грошових запасів у золоті вступати на шляхи капіталістичної організації золотого промислу. Новий атут для опозиції.

Відродження Литви.

(Інформаційний виклад проф. М. Біржишя в Товаристві письменників і журналістів про литовський культурний рух.)

II
На початку війни. — У Вороніжі і Вильні. — „Тариба“ і проголошення литовської незалежності. — Ковно і Вильно. — Шкільництво. — Творення університету. — Преса, театр, мистецтво, літературний рух. — Що значить незалежність?

На „Великому Союзі“ з'явився вже новий інтелігентський чинник: народні учелі. Литовська мова була частинно толерована в початкових школах сувальської губернії (що входила в склад Конгресівки). Там працювали учелі-литовці. В губерніях ковенській і вильняській литовська мова не мала права горожанства, бо ті губернії були поза межами Конгресівки. Російський уряд настільки толерував литовське шкільництво, наскільки йшло про усунення польських впливів. Однак там, де в гру входили російські впливи, про ніку уступки не могло бути в мови. Аж від 1905 р. допущено литовську мову в початковому шкільництві на Литві там, де того вимагав народ.

Литовський культурний рух, що зріс у революційних роках 1905—1906, значно ослаб в добі Сталінської реакції. Та остатаки він найшов твердий ґрунт у широким народних масах.

Велика війна майже зовсім очистила Литву від литовського інтелігентського елементу. Литовська територія стала воєнним тереном. Інтелігенція найшлася або в армії, або на еміграції в східних провінціях Росії. Тут і там повстали євхархально-концентраційні литовські осередки. Одним з найбільш литовських осередків став Вороніж, де повстали литовські школи і товариства, культурні та політичні. Там організовано теж гімназію для литовських емігрантів, що була першою середньою школою, в якій як предмет викладали литовську мову.

Вильно, осередок литовського національного життя, опустів. З відомих литовських діячів остали там між іншим теперішній президент Литви Савітис, проф. Біржишя і ще кілька. Над країною розливали сніг валау німці. Біля них дуже заходилися поляки, опасаючись чого-небудь війниш губернатор у своїй прокламации назвав Вильно „першиною польської армії“. В тих тяжких часах со-в'язаними литовцями були білоруси і жиди.

Відомий „спец“ і заявив, що „Союззолото“ намітило вже цілу низку заходів, щоб це збільшення приватної ініціативи осигнати. До них належить: виконувати підготовчих праць до пошукування золота на визначених тересах на разхунок підприємства, тобто держави, підлягові умовини оборудування для пошукувачів і доставка інвентаря, кредитування пошукувачів товарами по дешевих цінах і поправа культурно-побутових умовин важкої праці. Треба знати, що золотодобувні терени положені в глухій тайзі частю у віддалі кількох тисяч кілометрів від залізничі. Тому не дивно, що численні учасники наради хоч і погодилися з головою „Союззолото“ та його пропозиціями то всеж висказали думку, що на такі умовини нові пошукувачі золота не зголосять і тому треба робити все можливе, щоб затримати при праці дотеперішніх старих, що знеохочені більшовицькою дійсністю, покидають усе. Вони й мають поважні причини до того, коли зваяжти, що досі було так, що пошукувачів, які відкрили багаті в золото діляниці забирали комуністи з них і давали їм нові, зовсім без золота. На цій нараді виявилася ще одна нестача золотого промислу, а саме нестача на золотодобувних тересах достаточного числа фахових техніків. Чому? Тому, бо їм платили в тих відлюдних тайгах зазедви по 120 карб. місячно. В результаті цієї знаменної наради фінансові керівники СРСР, що привнесені вганяти тепер аж до тайгах за „золотом добичею“ рішено вступити на капіталістичні чи там буржуазні шляхи розбудови та розвитку золотого промислу. Наркомфін рішив згідно з вимогами наради притягнути до золотого промислу приватну ініціативу та забезпечити приватникам необхідну допомогу капіталом із засобів більшовицького державного скарбу. Ось так то само життя розбиває цілковито комуністичні теорії на порох та привнесло комуністів для направи своїх фінансів і в ім'я добуття грошових запасів у золоті вступати на шляхи капіталістичної організації золотого промислу. Новий атут для опозиції.

Відомий „спец“ і заявив, що „Союззолото“ намітило вже цілу низку заходів, щоб це збільшення приватної ініціативи осигнати. До них належить: виконувати підготовчих праць до пошукування золота на визначених тересах на разхунок підприємства, тобто держави, підлягові умовини оборудування для пошукувачів і доставка інвентаря, кредитування пошукувачів товарами по дешевих цінах і поправа культурно-побутових умовин важкої праці. Треба знати, що золотодобувні терени положені в глухій тайзі частю у віддалі кількох тисяч кілометрів від залізничі. Тому не дивно, що численні учасники наради хоч і погодилися з головою „Союззолото“ та його пропозиціями то всеж висказали думку, що на такі умовини нові пошукувачі золота не зголосять і тому треба робити все можливе, щоб затримати при праці дотеперішніх старих, що знеохочені більшовицькою дійсністю, покидають усе. Вони й мають поважні причини до того, коли зваяжти, що досі було так, що пошукувачів, які відкрили багаті в золото діляниці забирали комуністи з них і давали їм нові, зовсім без золота. На цій нараді виявилася ще одна нестача золотого промислу, а саме нестача на золотодобувних тересах достаточного числа фахових техніків. Чому? Тому, бо їм платили в тих відлюдних тайгах зазедви по 120 карб. місячно. В результаті цієї знаменної наради фінансові керівники СРСР, що привнесені вганяти тепер аж до тайгах за „золотом добичею“ рішено вступити на капіталістичні чи там буржуазні шляхи розбудови та розвитку золотого промислу. Наркомфін рішив згідно з вимогами наради притягнути до золотого промислу приватну ініціативу та забезпечити приватникам необхідну допомогу капіталом із засобів більшовицького державного скарбу. Ось так то само життя розбиває цілковито комуністичні теорії на порох та привнесло комуністів для направи своїх фінансів і в ім'я добуття грошових запасів у золоті вступати на шляхи капіталістичної організації золотого промислу. Новий атут для опозиції.

ПРИЩАННЯ КАРНАВАЛУ 25. лютого ц. р. в саях „Народнього Дому“ „ЧЕРВОНА КАЛИНА“

(в означній мірі германізоватек), на Вильняшні до 300 тис. (пошки рахують 75 тис.), а в Америці понад 600 тис. Разом усіх литовців у світі рахують на 3 мільйони душ.

Головну увагу звернено в Литві на культурне будівництво. На першому місці, розуміється, поставлено журбу за шкільництвом. Сьогодні в народніх школах Литви є до 120 тис. дітей. Початкова школа на Литві є поки-що 4-класова з огляду на нестачу учителів. Перед війною на території Литви було лише дві учительські семінарії, які не могли випродувати достаточної кількості учителів. Тепер на Литві є десять учит. семінарій, що дає змогу рік-річно зашнати около 300 некаваліфікованих учителів кваліфікованими.

Перед війною на території нинішньої державної Литви було десять гімназій, тепер є державних і приватних гімназій до 60, а тому 3 польські, 1 німецька, 1 російська, 10 жидівських, а решта литовські. Всі не-литовські національності мають школи в рідній мові. Між державними і приватними школами нема різниці. Аж тепер з огляду на брак місць в університеті буде приймається в першу чергу матуристи державних гімназій, описи матуристів приватних гімназій субвенціонізованих, а шкільні матуристи приватні, гімназій несубвенціонізованих без огляду на мову навчання. Абитуриєнти нелитовських гімназій при вступленні на університет є обов'язані виказатися знанням литовської мови. Вони не складають іспитів, тільки у вільній розмові з професорами мають виказати, як розуміють виклади.

В крайню некорисних умовах довелося литовцям творити університет. Університет має тепер шість повних факультетів й один (євангелістсько-теологічний) неповний. Студіює на ньому около 3,000 студентів. В тому є до 2,500 литовців, около 800 чинів, біля 150 поляків, а решта німці, білоруси і руські.

При творенні університету тяжка справа була з науковими силами. Литовці мали лише вчених теологів (в католицькій духовній академії в Петербурзі та кілька професорів і доцентів, розкинаних по російських університетах. Не було ким обсадити катедр. Однак і тут удалося зняти в тяжкому положенні. Католицький теологічно-філософський факультет не лише обсаджено без труда, але майже добре. Щодо обсади інших факультетів, то ту справу розв'язано в той спосіб, що на юридичний факультет поклали адвоката, на медичний лікарів, а на історико-філософський письменників то-що. З тих лекторів, згодом частину відкликано, а решта виробилася і сьогодні є зовсім добрим університетським робітником. Розуміється, деяку частину лекторів за-прошено з інших країн, ставлячи їм як умову, щоб до означеного часу навчили литовську мову і перешли на литовський виклад. Найкращі і найскоріше навчуются швайцарські вчені. Є навіть, що в короткому часі вже вже вийшли із ковенського університету відшукатимуться в тзв. польській мові. Тільки проф. Покровський, б. російський зоміст фінансів, мови викладав філософію, притя, майже ніколи не навчався жодної литовської мови. Та до нього ніхто не має в претензії.

Інтелігенція, викладана в російських університетах, на російській мові і культурі, вертає до рідної мови, старіючись привнести її до теперішньої літератури. Жидівська інтелігенція, майже русифікована,

довго обороняла „общеполитичну“ російську мову, особливо бундівці і демократи. Єдино єдині стояли на боці культурно-еманципаторних змагань литовців. Тепер ситуація корінно змінилася. Жиди не лише прекрасно вчать литовською мовою, але й найкращі робітники по литовській мові й історії не жиди. З хваленого утвердження литовської незалежності жиди стали найкращими литовськими патріотами і робітниками на культурній ниві.

Наукова робота литовських учених іде в перед, бо університетські робітники покликані зайняти виробованням й устаткуванням наукової термінології та писанням підручників для шкіл.

Як представлявся розвиток і стан преси що війни, вже було згадано. Були це головні тижневики, обчислені на селянську масу. Тепер на Литві є чотири щоденники: „Літута“ (Литва) — офіційна, „Рітас“ (Район) — орган християнської демократії, „Літувос Жінос“ (Литовські Вісті) — орган народників та „Літутіс“ (Литовець) — орган націоналістів. Пересічний тираж кожного щоденника виносить 10—15 тисяч примірників. Більшість литовської преси — це тижневики, призначені для селянської маси (з тиражем 30—50 тис.). Найбільший тираж має безпартійний тижневик „Мусу Рітоюс“ (Наша Будучність) заснований недавно письменником Бружасом. Цей тижневик так цікаво редагований, що в короткому часі його наклад перевищив 70 тисяч, досягаючи 100 тис.

Театральна справа теж розвивається на Литві. Зовсім доброю є ковенська опера, організована Кипріяном Петравасом, тепером опери в Петербурзі. Розуміється, рідних опер іще нема, але під голосним оглядом опера стоїть високо. Опера все зовнішня, особливо жидами (які становлять половину слухачів). Співаки ковенської опери часто запрошують на гостинні виступи до Німеччини.

Перше представляється справа з драмою. До війни литовці мали тільки аматорський театр, що виріс з аматорського. Великий вплив на литовський театр мав український побутовий репертуар, який рано в литовському переказі. З мандрівного театру повстав постійний, але він іще не може розвинутися. З драматичних авторів годяться згадати Вайчюнаса (патрістичний іриск і гострий сатирик) та Відунаса, що живе в Тильзенті (на пруській Литві). Є це символіст і теософ, що має великий вплив на молодь.

Краще представляється литовське мистецтво. Вже перед війною загально відомим і цініним у Москві і Петербурзі був малюк і різьбар Чурявіс, даліше зі сучасних відомими мистцями є Шіоніс (живе в Парижі), Гальдікас (що творить

на народні мотиви). Жидулінович, Варіас й інші. В Ковні є мистецька школа і дві консерваторії (одна в Ковні, друга в Клайпеді).

Чисто літературний рух є досить слабкий, тому, що всі письменники аанті голівним чином творенням культурних основ для широких мас. На чолі літературного руху стоїть проф. Вінкентій Креве-Мішкевич, який редагує журнал „Прайдір Жігелі“ (Основи і діла). Креве-Мішкевич студював на університеті у Львові і Києві, писав історичні поеми, опісля поїхав, а тепер є організатором літературної роботи. Другим літературним журналом є „Жілініс“ (Жертвенник), редагований доп. Миколайтісом.

Сучасних литовських письменників можна поділити на чотири групи. До найстаршого покоління належить пралат Маджувас (псевд. Майроніс), Якшас, кс. Тумас (псевд. Вайгантас) і Відунас. Опісля друге покоління репрезентує Креве-Мішкевич і Миколайтіс (псевд. Путінас), третє: Срога і Кірша, а наймолодше, об'єднане біля видавництва „Чотири Вітри“, Тіслава і Бінікіс.

Культурно-освітній рух по селах ведуть стрільці (шавліси), а також поодинокі партії. Таких загально-освітніх організацій, як українська „Просвіта“, на Литві нема.

Ось так у загальному представляється литовський культурний рух.

„Ви могли — кінчив проф. Біржишка — сподіватись від нас більшого. Та хто знає умовини нашого попереднього і теперішнього життя, той не лише нас зрозуміє, але й буде з подивом глядіти на нас, що ми в такому короткому часі зробили дуже багато і то майже з нічого. Близькі нам лотині стоять в культурному відношенні без порівняння вище від нас. Усе, що ми маємо, завдячуємо нашій державній незалежності. Наша країна невеличка і не багата. У нас нема ні великих лісів, ні мінеральних багатств. Ми народ селянський, хліборобський. А всіма тримаємо, ростемо, заспокоюємо свої культурні потреби. Без незалежності ми й половини не мали б того, що маємо. Українці стоять далеко вище від нас не лише як цілість, але й як частини. Вище стоять від нас під культурним оглядом навіть українці під Польщею. А якби ви стояли, колиб ви мали змогу вільно розвиватись. От що значить незалежність!“

— О —
Годиться ще замітити, що 21 січня засновано в Ковні „Українсько-литовське Товариство“ з метою зближення обох народів й обопільного ознайомлення. На його чолі стоїть голова союзу шавлісів Скілітіс, проф. Креве-Мішкевич, проф.

Біржишка й інші, а з українців Матусевич й інші.

Проф. Креве-Мішкевич читає тепер у ковенському університеті курс української літератури.

Вкінці не від річи буде зазначити, що коли проф. Біржишка виїжджав до Львова, у Варшаві анонсували йому повну польсько-українську ідилію, зміну настроїв серед українців, ніжні відношення польської адміністрації і т. і. Проф. Біржишка, приїхавши до Львова, де тільки

Жадайте
французьких
ПАПЕРЦІВ
ДО КУРЕННЯ.

JOB

2-30

вернувся, встопи „няпоросів“ на трусу й арешти серед українців. „Гарна ідилія“ — говорив, покидаючи Львів.

Чи мир в Європі можливий?

Думки старого соціаліста та дилемата.

Бувш. міністр закордонних справ у Бельгії, Еміль Вандервельде, відомий старий провідник соціалістичного руху помістив у віденській „Нае Фрае Прессе“ статтю про значіння проблеми безпеки перед війною. Ось хід думок його довгої статті:

Є надія, що справа воєнних відшкодувань і довгів буде небажком поладнана остаточно. В інтересі безпеки миру треба вважати військову окупацію пережитком. У недозві мусить прийти час, коли держави зрозуміють слова франц. історика Альберта Сереля: „Договори є висловом взаємин, які існують у мент їх підписування... Правові обставини, які їх творять ніколи не в силі жити довше як самі ці обставини, яких наслідком є такі договори“. Іншими словами: зміни теперішню політичну карту Європи це не злочин, а життєва необхідність.

Однак хто хотів би робити ці зміни насильно, мусить тямити, що кожна така спроба стане іскрою пожежі, схожої із 1914 р. Тоді вся практична розв'язка якогось питання втратить негайно своє значіння, бо нова війна стане руйною всіх її учасників. Питання: війна чи мир? стоїть нині так: „мир чи само знищення“? У народів незасліплених націоналістичною дурійкою існує нині сильний інстинкт ворожий війни.

Союзи держав для оборони перед війною та зміцнення мілітариз-

му спонукують теж і сусіди до таких же засобів. Із становища міжнародної політики єдиною безпекою є гарантійні договори приєднанні Ліги Націй, що буде обмежувати зброєння. Більшість урядів не йде ще нині цим шляхом. Вони говорять одно, а роблять друге: лякаючись війни, домагаються в себе нових грошей на воєнну оборону. А проте нема нині в Європі ні одного відповідального керівництва держави, який не лякався би війни і який не бажав би миру.

Приклад Штресмана є великий: він веде єдину можливу політику з погляду національних інтересів, коли хоче миру за всяку ціну. Союзні держави ще мирніше настроєні. Навіть найбільші націоналісти хотять удержати теперішній стан — „блаженно посідаючих“, бо цей стан ними сотворений. Їм було найбільше творчим моментом після війни, але хто пережив його і Женеву, знає всі їхні недоліки. Всі справи європейського Союзу полишені ними в завішанні.

На чому-ж стоїмо в два роки після Льоккарна? Гарантійні договори торкаються підрядних справ і зв'язують тільки ті народи, що сами не хотять воювати із собою. Пакти безпеки нагадують ще в великій мірі перелюбні союзи. Конференції про роззброєння кінчаються довгими протоколами і кредитами на нові панцирники, літаки, гармати та отруйні гази. Як довго тривають теперішні уряди нічого більше не відіш; вони можуть щонайбільше здупити воєнні візрухи малих держав. Хіба, що тра величчю: Англія, Франція та Німеччина схотять спільно взяти на себе роль гасильників пожежі в Європі. Та цим не скінчяться ще пробле-

Величезний вибір **Новості**
на **КАРНАВАЛ** поруче блаватна
фірма
АНТІН УВЕР
Львів — вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, Дрогобичі, Стрию.

МИКОЛА МАТИВ МЕЛЬНИК.

Як проходила осінь. *)

Селом пересувалися відділи кінноти. Донські козакі. Чорні шапки понад землею, наче стада круків. Посувалися поміж тліючі згарища. Останні відділи спинилися на другому кінці села, де ще стояли цілі загороди: хати, стайні, сто-доди.

Команда подалася на містечко, що ховалося за верхами, в долині. По дорогах розсипався по-котом стукіт кінських копит, а за ним крізь баци арками фістулами пісня:

— Малушка проситися в отця:
Возьми ми на войну...
— Як я сказав що нет, то нет,
Малушка не возму!

„Поручик“ з адютантом стали на квартиру. Старий, зажилый Демидюк стояв, як опуд коло свого порога і мняв крисаню в руках.

— Ну, чотж, старек — война, да?...
— Война, прошу пана ласкавого — говорив несміливо...

— А где ваш австрійка? Удрал, мать его... с євреями!...

Демидюкові видалося слово „єврей“ таким дивним, як колись у церкві слово: Варрава — він щось хотів відповісти, але лиш отворив рота й замахав руками. Що ті євреї могли з австрійком „удрати“... Але не було часу довго думати.

Увійшли на подвір'я. Кони до сливок — самі до хати: один за другим. Поручик реагував по стінах. Просто дверей, на стіні, ап. між цілого

роду прикоптілих святців усміхався щезливо під сивий „бакенбард“ австрійський цісар

— Ах, ти сволоч проклята! Ну, смотри на него, дурак старий. Вот я тебе сейчас дам Франц Йосифа, сукин сын!... Целую деревню сожгли, а он до кайзера, как до святого Николая...

— Ложись сволоч!

Демидюк не розумів ані слова, лиш усміхався очима.

— Ложись, дурак! Понял, что тебе говорят? Рослий як смерека козак з цапиною борідкою пустив малахай окропом по старій спині. Демидюк заскомлів з болю.

— Не бийте, пане, старого, што вын вам зробив? — просить жінка. Але нагайка горячим приском по її плечах...

Три козаки поклали старого на поріг і шмагали...

— Ать... два... ать... два...
— Вот тебе кайзер!...

Поручик зірвав зі стіни зашкленого в рамках цісаря й танцював на ньому серед хати.

— Нада істребить так усеє германцов!
Дрібними остшалками розліталось по хаті скло, мов рій розкошених ос...

— Тай зафасував Демидюк, адіт, ек би му си дурничка трафила.

— Ше чія, што забиравав понести.
— Оце, брий, война. Ніхто не збагнув би... Прийде усекий до тебе з ножем тай дупит, ек Бейнши кобилу.

— Гей, ни сподівати Демидючок, ек тогид у Коломиї на єрмарку купував пишного тісаря!...

— Аек, тай жінка обирвала по стегнах баса-манів!...

— Оттак, будут уже нас пражиті, ек ту мер-шю на грани! — півголосом доповідали собі су-сіди за ровом, на краю ліса. Рахували, кільки хат з вогнем і хто пішов землю гризти.

Але Демидюк дівав своє, тай вже був беа-

печний, що хрестини відбув. Ходив коло хати та нипав, якби шукав забутих гараздів. Другі лише зиркали й так їм було, якби мали скакати в студену воду.

Пішла вістка від Тернополя на гори, а від гір до Перемишля, що мирові смерть від шпурка і від кулі. Вертали з далеких гонів утікачі без возів і без коней, з батіжками до дому. Тай розповідали такі страхи, що на чорні чупри поро-шив иней студений. Ішла кара на села — як чорні змора.

— Усі шпигони й зрадники! Сини при войску, усе на услуги тісарські, а ти москвофіль... гайда, на шинбеницю!

— Тай до войни цього ніхто ни чюв, ади, буай екіс тверді, ци екіс...

— А прикажіт-ко, ци ни так було з Иваном Грабеком. Старий дідо, што й так розуму нема, ек у тої дитини. Питається войк: „вер“ — мой?... ци ек там по мадерському.

— Русин, паницю, кажет старий. А на пу-жівно — кусень єкогось теліфону — адіт отік, паршивий мотузок намість батога. Ек ни ачі-пниси тот, дай го кату: тай рус!... рус!... рус!... муска!... Ек бартков згадали. Зробив з него шпі-гона на місци и — крепір. Пишов Иван сараку спаті.

...Перші бурі прогули. Потраисли віттем, роз-сипали лист із вітрами. Австрія пішла у відвороті аж на рівнини поза Тису. Лишила се собі пам'ятку: шинбениці й згарища. Переходив галицькі села дикий маляр, ішов наче логонь на сухі трави, ступав як лютій ворог і разом з довгими блискучими халатами пейсатих коршмарів заплі-сувався на віки и українську пам'ять... Так дя-кувала Австрія за „тирольську вірність“ руси-нові-войкові.

(Продовження буде)

*) Цей фейлетон є другою частиною оповідання, що надруковане в 1, 2, 3 і 5 числах „Літв“ (жид. 1, 2, 3, 5) і під титлом „Сторона“.

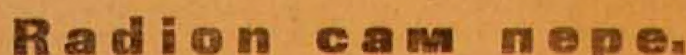

Поручення з проханням погоджувати
1448 ся відворотною поштою. 2-2

Найбільша в краю фабрика дзвонів
Братів Фельдманських
в Калуші, вул. Свєцька ч. 14,
а в Перемишлі, вул. Красінського ч. 63.
Підливає на замовлення дзвони гармоні-
чні та поодинокі, а постійно удержує
на складі зливні 200 штук готових дзво-
нів у вазі від 10 до 600 кг.
Вступити — слава ратинам.

Висла д зорик на «к ляду» для «Р.
по Шкля» в мі-т ерешинах. За
ку на «кляду» для «Радой Школя
к сті Перешина» переводило 4 зо. н.
«на», робит хор «Сиротка» 1 звод м
ахл читалин. «Простина» під проно
мем Старшын і числа Кружка. За
чи висла: 1877.1. Старшина Кру
«Р. Ш.» ва ші дороз: слалах с ою ш
родку на дичитам як і всім чис
продинах хри за і жертвини. т
і. Ш. і. с. м. «на» жидовинам
шяду «кляду». — с. 111 м. н. д.

В кращій Видавничій Спілці "Діло", Львів, Рязань & М